

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
САДІВНИЦТВА**

**ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА**

**приурочений 135-річчю від дня народження
видатного вченого і педагога у галузі селекції і
насінництва Івана Максимовича Єремєєва**

Факультет лісового і садово-паркового господарства

**Умань
2022**

На основі досліджень встановлено, що рослини Сумаха дубильного по-різному реагують на родючість ґрунтів і можуть рости на бідних, але краще ростуть на багатих ґрунтах.

Список використаних джерел

1. Ерёмченко Ю. А. Адвентивные виды древесно-кустарниковых растений в региональном ландшафтном парке «Донецкий кряж». Промышленная ботаника, 2013. Вып. 13. С. 92–101 с.
2. Соловйова М. А. Методы определения зимостойкости плодовых культур: метод. пособ. Л.: Изд-во «Гидрометеоздат», 1982. 36 с.
3. Полупан М. І., Соловей В. Б., Величко В. А. Класифікація ґрунтів України. К.: Аграрна наука, 2005. 300 с.

БОРТЬБА З НЕЗАКОННОЮ ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ЯК ШЛЯХ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Мартінова Н. С., магістр першого року навчання
Науковий керівник – кандидат геогр. наук, Костюкєвич Т. К.
Одеський державний екологічний університет

Браконьєрство, незаконна експлуатація та протизаконна торгівля лісоматеріалами та іншими лісовими ресурсами – явища глобального масштабу, що мають серйозні наслідки для збереження біорізноманіття [1], екосистемних послуг та економіки країн. Вони також негативно впливають на міські та сільські спільноти в плані виснаження ресурсної бази цих співтовариств, що становить основу їх засобів існування та благополуччя.

До незаконних видів діяльності у лісах відносяться заготівля, транспортування, переробка, купівля чи продаж лісової продукції. Чинники, під впливом яких формується практика протизаконної експлуатації лісових ресурсів та торгівлі ними, носять комплексний характер та зазнають значних змін залежно від часу, місця та виду товару чи характеру незаконної діяльності.

До прямих причин незаконної діяльності входять слабе загальне управління лісовим господарством у країнах-виробниках і, як наслідок з цього відсутність правозабезпеченої роботи, неоднозначність нормативно-правової бази, обмеженість потенціалу в галузі вироблення та здійснення планів землекористування. Проте країни-споживачі роблять певний внесок у формування цих проблем, імпортуючи лісову продукцію, включаючи лісоматеріали, дикі рослини, тварин та їх похідні без посвідчення їх законного походження.

Наприклад, у країнах Африки на південь від Сахари головними рушійними мотивами незаконної торгівлі об'єктами дикої природи є зростаючий попит у країнах-споживачах (наприклад, Південно-Східної Азії), злидні та відсутність альтернативних джерел засобів для існування в країнах походження, а також культурна та колоніальна спадщина [2].

Крім екологічних наслідків щодо втрати видів чи екосистем, незаконна експлуатація лісів має і соціально-економічні наслідки. Незаконна торгівля тягне за собою значні втрати податкових надходжень, які позначаються як у національному, і місцевому рівні. Скорочення надходжень підриває зусилля, створені задля того, щоб сектор лісового господарства забезпечував стійкий внесок у промисловість та розвиток суспільства країн, оскільки недоотримані кошти не реінвестуються у цей сектор.

Незаконна діяльність також порушує функціонування світових ринків і підриває стимули до сталого лісокористування, оскільки отримана незаконним чином продукція дешевша за продукцію, що отримана законно. Незаконна заготівля та торгівля також загрожують соціальними наслідками, оскільки вони часто пов'язані з корупцією та невизнанням земельних прав і прав користування лісових громад чи корінних народів, що може негативно позначатися на стані місцевих джерел засобів для існування та викликати конфлікти.

Незаконна заготівля, транспортування, купівля або продаж деревини порушуючи місцеві закони та є застарілою проблемою глобального масштабу, що існує в багатьох країнах як помірною, так і тропічного поясу, незважаючи на нечисленні спроби її вирішити. Дати точну та однозначну оцінку обсягів незаконної вирубки складно, проте, за даними Міжнародної

організації кримінальної поліції (Інтерпол), її оборот становить від 51 до 152 млрд дол. США на рік [3]. Так, у 2013 році приблизно 50 відсотків незаконно заготовленого лісу надходило на світові ринки з Індонезії, а 25 відсотків – із Бразилії; це дві з країн, що входять до десятки, з найбільшою площею лісів [4]. Обидві країни тепер докладають значних зусиль для вирішення цієї проблеми.

Незаконна вирубка в інших тропічних країнах-виробниках деревини може мати в цілому менші обсяги, але на неї може припадати значно більша частка загального обсягу лісу, що заготовлюється в тій чи іншій країні. Попит на ліс настільки високий, що незаконна вирубка, як і раніше, залишиться однією з серйозних проблем щодо перспектив лісових ресурсів, якщо по всьому світу не будуть докладатися зусилля для боротьби з цим явищем.

Незаконна вирубка є прямим результатом попиту на деревину, включаючи цілеспрямовану заготовку цінних порід дерева, іноді це може бути побічним результатом зведення лісів під плантації таких видів продукції, як пальмова олія чи соя. Найсуттєвішим фактором зменшення лісового покриву (як у рамках закону, так і незаконного) є потреба у землях для сільськогосподарського виробництва.

Незаконна вирубка веде до скорочення площі лісів або їх деградації, а втрата довкілля та біорізноманіття, що відбувається внаслідок цього створює загрозу для виживання деяких видів, особливо приматів та деяких видів великих ссавців. Часто незаконній вирубці піддаються цінні породи дерев, які користуються постійним попитом, та їх продаж обіцяє швидку виручку, що ставить ці види під загрозу. Прикладом цього може бути палісандр. Його експорт до Китаю виріс з 2009 по 2014 рік у 14 разів [5]. На Мадагаскарі незаконна заготовка та торгівля палісандром призвела до серйозної деградації лісів та втрати біорізноманіття.

Незаконне виробництво деревного вугілля ще важче документально відстежувати, ніж заготовку високоцінних порід дерева та торгівлю ними, оскільки цей сектор дуже фрагментований і має неформальний характер. Проте це також є одним із факторів скорочення площі та деградації лісів. Так, у 2011–2013 роках обсяг незаконної торгівлі деревним вугіллем у Сомалі становив 24 тис. т., що спричинило скорочення площі деревного покриву на 2,7 відсотка [5].

В останні десять років робота з вирішення проблеми незаконної вирубки ведеться з опорою на торгові правила у країнах-споживачах, відповідно до яких імпортери зобов'язані довести, що ліс був заготовлений законним чином.

У липні 2015 року Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй вперше ухвалила резолюцію щодо боротьби з незаконним обігом об'єктів дикої природи, яка також стосується незаконної торгівлі лісом. Четверта резолюція з цього питання була прийнята у вересні 2019 року в ній міститься заклик зміцнювати національне законодавство, підтримувати стійкі джерела засобів для існування, активізувати свої правоохоронні зусилля та боротьбу з корупцією, сприяти розгортанню інформаційних технологій та заохочувати ціль.

Сьогодні лісгосподарські стратегії можуть стати засобом екологічно збалансованого відновлення та створення стійкої економіки, якщо зробити можливим реалізацію наступних чотирьох напрямків діяльності:

- використання коштів, що виділяються на відновлення, для фінансування довгострокових заходів щодо створення стійкої економіки та «зелених» робочих місць, а також подальшої мобілізації інвестицій приватного сектора;
- розширення прав та можливостей місцевих суб'єктів та створення для них стимулів до того, щоб вони брали на себе ведучу участь у реалізації лісгосподарських стратегій розвитку;
- участь у діалозі з питань політики у галузі стійкого лісокористування як засобу, що дозволяє одночасно досягти як економічних, і екологічних цілей;
- досягнення максимальної синергії між трьома цими лісгосподарськими стратегіями та заходами сільськогосподарської, лісової, екологічної та інших видів політики та зведення до мінімуму можливі компроміси.

Список використаних джерел

1. Костюкєвич Т.К., Корень В.В. Роль лісу у збереженні біорізноманіття. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання аграрної науки» (10 грудня 2021 р.). Умань: УНУС, 2021. С. 41-43. URL: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/9785>. (дата звернення: 11.05.2022 р.).

2. Price R.A. Economic drivers and effects of the illegal wildlife trade in Sub Saharan Africa. K4D Helpdesk Report. Brighton, UK: Institute of Development Studies. 16 June 2017. 15 P. URL: <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/14234?show=full>. (дата звернення: 15.05.2022 р.).
3. Nellemann C., Henriksen R., Kreilhuber A. et al. The rise of environmental crime: A growing threat to natural resources peace, development and security. Nairobi, UNEP, and Oslo, Norwegian Center for Global Analyses (RHIPTO). 2016. URL: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20173071436>. (дата звернення: 21.05.2022 р.).
4. Hoare A. Tackling illegal logging and the related trade: what progress and where next? Chatham House Report. London, Chatham House, The Royal Institute of International Affairs. 2015. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/field/field_document/20150715IllegalLoggingHoareSummary.pdf. (дата звернення: 21.05.2022 р.).
5. Bolognesi M., Vrieling A., Rembold F., Gadain H. Rapid mapping and impact estimation of illegal charcoal production in southern Somalia based on WorldView-1 imagery. *Energy for Sustainable Development*. 2015. Volume 25. P. 40-49. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.esd.2014.12.008.6>. (дата звернення: 23.05.2022 р.).

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛІСЕННЯ КІРОВОГРАДСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

**Матвієнко В. В., 21 мб-лг група, факультет лісового і садово-паркового господарства
Науковий керівник – кандидат с-г. наук, старший викладач Мамчур В. В.**

Лісистість території Кіровоградщини разом з чагарниками і лісосмугами становить 9,8 % (255,9 тис. га). Ліси виконують водоохоронні, водорегулюючі, кліматорегулюючі, ґрунтозахисні, санітарно-гігієнічні, рекреаційні і культурно-естетично-виховні функції. На території області основними типами лісів є широколистяні дубові (діброви) і хвойні соснові (бори). З метою оптимізації структури землекористування в області розпочато процес виведення з обробітку малопродуктивної та деградованої ріллі шляхом її залуження та заліснення [1, 3].

За період 1994-2021 роки площа ріллі зменшилась на 76,5 тис. га, водночас площа сіножатей і пасовищ збільшилась на 53,6 тис. га, лісів – на 22,4 тис. га [1]. Процес виведення із інтенсивного використання деградованих і малопродуктивних земель шляхом їх заліснення залишається одним із найбільш дієвих заходів у галузі охорони земель. Починаючи з 2002 року державними лісогосподарськими підприємствами області створено 15,8 тис. га нових лісів, із них майже 79 % в порядку проведення консервації земель, що дозволило збільшити лісистість Кіровоградщини із 7,9 % у 1990 році, до 8,9 % у 2020 році.

Головними лісоутворюючими породами є дуб звичайний (понад 34,0% площі), сосна звичайна (30,1), вільха клейка (8,8) та види роду тополі (6,6%). Площа інших деревних порід в сумі складає 21,5% [1, 2]. У ґрунтовому покриві Кіровоградської області домінують родючі ґрунти – чорноземи та сірі опідзолені та засолені ґрунти [3]. Серед засолених ґрунтів найбільшу площу займають чорноземи залишково-солонцюваті і слабо-солонцюваті (27% площі орних земель). У комплексі з ними поширені солонцюваті види ґрунтів (наприклад, чорноземи солонцюваті), солонці та солоді.

На території ДП «Маловислівське лісове господарство» чорноземи та опідзоленої ґрунти (сірі і темно-сірі лісові) займають – 64,0 %; дерново-опідзолені – 18,0 %; лучно-болотні та торф'яно-болотні суглинисті 9,7 %; лучні – 4,0 %; чорноземоподібні глеюваті супіщані – 1,3 %; заплавно-лучні – 1,2 %; інші типи і види ґрунтів – 1,8 % [2,3].

Висновки.

1. Ліси Кіровоградської області виконують кліматорегулюючі, водоохоронні, водорегулюючі, ґрунтозахисні, рекреаційні і культурно-виховні функції.
2. У ґрунтовому покриві значного поширення набули різною мірою солонцюваті ґрунти, які було виведено із сільськогосподарського користування та передано під заліснення.
3. Встановлено, що у ґрунтовому покриві обстежених ділянок, на яких створювались лісові культури, переважають дерновий опідзолений глибокий (чорноземоподібний) ґрунт на давньоалювіальних пісках.

Список використаних джерел

1. Мигунова Е. С. Лесонасаждения на засоленных почвах. Лесная промышленность. 1978. 144 с.
2. Назаренко І.І. Ґрунтознавство. Підручник. Чернівці. 2003. 400 с.